

K o n S t e r n a

neperiodicky vydávaný zpravodaj ZO ČSOP „Rybák“ Svitavy
zaměřený na ochranářské a ornitologické dění
především v oblasti Svitavska

číslo 13, listopad 2003

Obsah:

Slovo úvodem.

Zprávy výboru.

Navrhujeme, vyjadřujeme se, ...

Bleskovky.

Z činnosti ZO.

Druhová ochrana.

Ochrana lokalit.

Propagační aktivity – Vítání ptačího zpěvu.

Exkurze – Za zimujícím vodním ptactvem na Nové Mlýny.

Zprávy z úřadů.

Všimli jsme si.

Nový CD-ROM o ČSOP.

Zážitky a postřehy z terénu.

Šíření křížáka pruhovaného.

Na cestách.

Ural.

Jarní návštěva ostrova Elba.

Zoologická pozorování.

Materiály do tohoto čísla byly zpracovány k 30.9.2003.

<http://sweb.cz/konsterna>

Slovo úvodem.

Na kolísavé změny evropského klimatu s intenzivnějšími projevy si budeme muset zvykat stejně tak jako i na ty, které nám přináší život v ČSOP. Jednou z nich je změna výše členského příspěvku, která přes určité rozpaky i kritiku patrně musela nastat. I my jistě uděláme vše proto, aby nejen nenastal pokles v naší členské základně, ale aby došlo naopak k jejímu zvýšení ! Bohužel zpráva o praktickém ukončení práce s dětmi v Opatově, kde nastal „odliv“ kategorie, se kterou Marián s Petrou začínali, není povzbuzující. Zřejmě však bude MOP nadále obměněn „aktivací“ ve Svitavách.

V pravidelných rubrikách se dočtete o tom, co se nám povedlo, i kde naopak stále nejsme spokojeni. O vyčerpání členů výboru v účasti na různých správních řízeních (kterým navíc předchází i různá dohodovací bilaterální jednání) se dočtete v pravidelné rubrice. Možná, že pro běžného čtenáře jde o nudný výčet, který však má velkou vypovídací hodnotu. Postesknou si ještě nad příspěvatelskou aktivitou členů, která je bohužel na nízké úrovni. Naštěstí je vyvážena aktivní prací v terénu a na úradech. Ale přesto!

Příroda v našem okolí nás letos také měla čím pozitivně i negativně překvapit. I o těchto překvapeních a zajímavostech je možné se v našem zpravodaji dočíst.

Závěrem můžeme s potěšením konstatovat, že vlastní činnost ČSOP se stále častěji dostává na obrazovky České televize. Naše ZO byla zviditelněna (kromě jiného) na CD, které vydala ÚVR ČSOP jako praktickou pomůcku pro její členy (blíže na jiném místě).

V úvodu jsem psal o změnách. Doufejme, že v dohledné době nás čekají jen ty pozitivní. Však záleží i na nás. Pěknou zimu, ale ještě lepší jarní „probuzení“ přeje

Jiří Mach

Zprávy výboru.

* Dne 3.března se kompletní výbor ZO sešel se starostou obce Semanín na tamním OÚ, kde došlo ke shodě v pohledu na tzv. „mezilehlou“ variantu řešení nové silniční komunikace R35, která je navržena (m.j.) přes obec Semanín a biologicky hodnotné lokality Kozlovský hřbet, „Střelnice“ nebo Zádolský rybník. Stejný názor má starosta obce (pan Smola) i na nutnost ochrany „Střelnice“ a návrh nové naučné stezky, kterou do těchto míst (na trase Opatov – Semanín – Kozlovský vrch) naplánoval M.Polák (i dle materiálů D.Lněničkové).

* 28.února proběhla v klubovně svitavského gymnázia schůzka ZO, které se zúčastnilo 6 členů Rybáku a 7 členů Rybařů + K.Sopoušek z Moravské Třebové. Předseda ZO nastínil nejdůležitější akce, jednání a záležitosti, které nás měly v brzké budoucnosti čekat. Hovořil i o problematice členské základny (stagnace či spíše mírný úbytek členů) a o poměrně velké vyčerpání členů výboru, kterým přibývá práce s „chodem“ organizace, zejména v rámci naší účasti ve správních řízeních, kterých nyní (zejména v souvislosti s reorganizací státní správy) rapidně přibývá. M.Polák, F.Jetmar a M.Janoušek nás pak seznámili s podobou svých diapositivů, které pořídili v posledních letech při pohybu a pobytu v přírodě Čech, Slovenska nebo Řecka.

* V měsíci březnu přihlásil předseda ZO ke členství v ČSOP 11 členů (nový člen je Jakub Mach z Poličky, student svitavského gymnázia) a 19 členů MOP „Rybařici“.

* Sněm ČSOP (26.-27.4. v Brně) rozhodl o **zvýšení členských příspěvků** (od r.2004) :

- výtěžné činní : **250,-Kč**
- nevýtěžné činní : **100,-Kč**
- děti do 18 let : **100,-Kč**

* ZO obdržela od ÚVR ČSOP knižní publikaci **Úvod do pojmosloví v ekologii krajiny**. Pro zájemce je kniha uložena u předsedy ZO.

* Předsedovi organizace dejte vědět, zda-li si přejete zasílat Depeše ČSOP v elektronické podobě. V opačném případě budete nadále Depeše dostávat do poštovní schránky.

Navrhujeme, vyjadřujeme se, ...

Rybníky, poldry a vodní toky :

Opatovsko :

* Nesouhlasné stanovisko k žádosti Rybářství Litomyšl pro povolení plašení kormoránů na rybnících Nový a Hvězda jsme předložili KÚPK. Odbor životního prostředí a zemědělství pak vydal koncem dubna povolení k plašení střelbou na obou rybnících v období říjen-únor do roku 2008. Proti tomuto rozhodnutí jsme se odvolali k územnímu odboru Ministerstva životního prostředí ČR v Hradci Králové proto, že v rozhodnutí by bylo možné kromě střelby do vzduchu použít i jakékoli jiné vizuální a akustické způsoby, které nebyly konkretizovány.

* Nadále se ZO podílela na realizaci podmínek, které jsme podávali v rámci řešení rekonstrukce rybníka Hvězda. V dubnu proběhla další schůzka s firmou Hydroprojekt Praha, která má rekonstrukci realizovat. Rovněž s firmou EKOEX Jihlava jsme dojednávali podmínky i vlastní realizaci záchranného přenosu bledulí jarních z prostoru pod hrází rybníka a zabezpečovali vertebratologický průzkum.

* 11.července bylo odboru životního prostředí Městského úřadu ve Svitavách předáno vyjádření naší ZO k vydání závazného stanoviska k žádosti Rybářství Litomyšl o povolení k používání látek škodlivých vodám na rybníku Hvězda u Opatova.

* V rámci odvolacího řízení v problematice povolení kácení 75 ks topolů a 4 ks olší na obtokovém kanálu rybníka Hvězda byla se starostou obce Opatov a Rybářstvím Litomyšl dohodnuta změna původního rozhodnutí OÚ Opatov v tom smyslu, že nové rozhodnutí obsahuje zmínku o ponechání podrostu dřevin na kanálu a náhradní výsadbě, kterou má tvořit 79 ks lip a javorů (90% : 10%) vysazených podél cesty k Novému rybníku ze silnice Opatov-Semanín.

Svitavy :

* Situaci s ukládáním zahradního odpadu do prostor Dolního rybníka ve Svitavách začal řešit na podnět Jiřího Macha odbor životního prostředí MěÚ Svitavy jednáním 23.dubna i za účasti členů výboru Českého zahrádkářského svazu-Moravský Lačnov na schůzce v prostorách rybníka, kde dochází k zazemňování plochy rybníka, ohrožování pobřežních porostů a v nich žijících druhů obratlovců. MěÚ dodnes ve věci nerozhodl.

* 19.srpna procházíme část koryta Lačnovského potoka, kde mají být dotčena úpravami protipovodňového charakteru řada stromů. Naší snahou bylo označit asi 15 stromů, o kterých se domníváme, že by při prohlubování a svahování koryta nemusely být pokáceny. Nakonec jsme se po projednání s projektantem a p.Švábem (Ekologická komise městské rady) dohodli na 12 stromech, které by mohly zůstat při korytu potoka.

Jedlová :

* ZO se vyjadřovala v rámci správního řízení MěÚ Svitavy k vydání závazného stanoviska pro zásah do významného krajinného prvku – používání látek škodlivých vodám na několika rybnících a nádržích v Jedlové a Stašově pro společnost Rybářství Litomyšl s.r.o. Jde o udělení tzv. dlouhodobější výjimky ze zákona o vodách. Při tříhodinovém ústním projednávání žádosti (21.5.) dosáhl J.Mach poměrně dobrého výsledku, protože na některých rybnících bylo dohodnuto používání omezeného množství kejdy. Na některých rybnících se pak podařilo používání kejdy úplně eliminovat. Na 2 rybnících se příští rok má ověřit vliv používání kejdy oficiálním chemickým rozbořem do 6 dnů po aplikaci tohoto hnojiva.

Zalesňování pozemků :

Svitavsko :

* Vyjádření ke kácení dřevin ve Svitavách a zalesňování pozemků u Ostrého Kamene jsme předložili OŽP MěÚ ve Svitavách. Obec Vendolí chtěla zalesňovat také pozemek, na kterém se vyskytuje zvláště ohrožený druh rostliny hladýš andělikový. Díky loňské informaci P.Lustyka, tak bylo možné letos zabránit likvidaci tohoto ojedinělého druhu v ČR před případným zalesněním.

* K zalesňování pozemků u zástavby „Na Vějíři“ ve Svitavách jsme po konzultaci s lesním správcem (p.Vinklerem) souhlasili s podmínkou omezení výsadby smrku na poloviční uvažovanou plochu. Uspěl i náš návrh vysadit duby červené. Námitka k pásovitému způsobu výsadby nám byla vysvětlena tím, že tento způsob je volen z ohledem na mechanizaci sázení stromků a zejména následný způsob péče o stromky.

Jedlová :

* K zalesňování louky severně od Lučního rybníka v Jedlové, jsme požadovali zamezení výsadby dřevin v zadní části uvažované plochy (směrem k Lesnímu rybníku) se zdůvodněním, že v daných místech hnízdí i zvláště chráněné druhy ptáků (bramborníček hnědý a strnad luční). K vysazení jsme doporučovali jen listnaté dřeviny, které by neměly být vysazeny až k břehu rybníka Luční. S ing. Řádkem (ZA Mze pobočka Svitavy), který zabezpečuje dotační způsob financování a garanci k projektu, jsme dohodli, že dojde na 1/3 uvažované plochy (v zadní části rybníka Luční – v návaznosti na luční biotop nad rybníkem Lesní) k ponechání pozemků jako „bezlesí“. Stavební úřad v Bystrém však vydal k zalesnění rozhodnutí, ve kterém nebylo posouzeno vyjádření orgánu ochrany přírody – odboru životního prostředí MěÚ Svitavy, a také proto jsme se proti vydání územního rozhodnutí SÚ odvolali k odboru strategického rozvoje KÚ Pardubického kraje. V odvolacím řízení vydal Stavební úřad v Bystrém nové rozhodnutí, které ZO již akceptovala.

Územní plány :

* 4.7. bylo předáno vedoucímu odboru výstavby p.Čížkovi stanoviska naší ZO k návrhu změn v územním plánu města Svitavy, ke kterému se za organizaci vyjadřoval M.Janoušek a Jiří Mach.

* Koncem měsíce března vypracoval po předchozích konzultacích výbor ZO vyjádření, kterým se v rámci veřejného vyjadřování k územnímu plánu Pardubického kraje vyjadřoval k plánování trasy rychlostní silniční komunikace „R 35“ a plavebnímu kanálu „Labe-Odra-Dunaj“ odboru strategického plánování kraje Krajského úřadu v Pardubicích. Též Ministerstvu životního prostředí ČR a odborům regionálního rozvoje MěÚ ve Svitavách a České Třebové jsme vyjádřili zásadní nesouhlas s existencí plavebního kanálu na styku okresů Svitavy a Ústí nad Orlicí, dále nesouhlas s vedením „R 35“ variantou „mezilehlou“ – (zejména přes Kozlovský hřbet, Semanín, Střelnici a Zádolský rybník), nesouhlas s „jižní“ variantou, která počítá s přemostěním rybníka Vidlák v Opatově. Variantu „severní“ v okolí Ústí nad Orlicí a České Třebové jsme nedoporučili a „jižní“ variantu s vedením mimo rybník Vidlák jsme za určitých následných řešení a podmínek shledali možnou.

Ochrana netopýrů :

* Již několik let se snaží odbor životního prostředí řešit výskyt netopýrů v panelových domech ve Svitavách. Doposud však chyběl MěÚ posudek AOPK k zásahům do míst výskytu netopýrů a také praktické zkušenosti s řešením vznikajících střetů člověka s těmito nočními tvory. Až v polovině února se pardubická Agentura vyjádřila. Posudek Agentury však vyzněl zcela jasně v neprospěch netopýrů (zejména nejhojnějšího netopýra rezavého). Vzhledem k tomu, že ve městě se v roce 2003 má revitalizovat více než 12 panelových domů, by šlo o rapidní zásah do populace ve Svitavách. Jiří Mach předložil OŽP MěÚ svoje vyjádření, které zpracoval na základě kontaktů z předními českými a slovenskými chiropterology. Navrhl i způsob řešení revitalizace panelových domů tak, aby došlo k možnostem omezeného výskytu netopýrů v každém panelovém domě. Posudek AOPK Pardubice pak označil za naprosto nedostatečný, nekonkrétní, nesouladný s obecnou metodikou pro řešení výskytu netopýrů (AOPK Praha) a protiprávní (z pohledu ochrany netopýrů a zákona o ochraně přírody).

OŽP MěÚ pak po ústním jednání přijal návrh řešení, které J.Mach předložil.

Návrhy zvláště chráněných území :

* 30.6. jsme zaslali na odbor životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Pardubického kraje návrh na vyhlášení lokality „Pod farským“ u Opatova v kategorii „přírodní památka“. Záměr na vyhlášení zpracoval Filip Jetmar, který na tomto místě (společně s P.Lustykem) „objevil“ řadu významných (též ohrožených a zákonem chráněných) botanických druhů, např. pětiprstku hustokvětou, bradáček vejčitý, krušík bahenní, prstnatec májový, suchopýr širolistý a ostřici Davallovu. Dále zde roste vachta trojlístá, kapradiník bažinný, bledule jarní, prvosenka vyšší, pryskyřník kašubský, lýkovec jedovatý, hořeček brvitý, kozlík dvoudomý, oman vrboolistý, pcháč potoční, kokořík přeslenitý, konvalinka vonná, žindava evropská, plicník tmavý, orlíček obecný, vrání oko čtyřlísté, vrba rozmarýnolistá, kokořík mnohokvětý nebo jalovec obecný.

Bleskovky.

* Počátkem února se na menší hladině u stavidla Horního rybníka objevil pár **labutí velkých**. Později se podařilo Jiřímu Machovi přečíst číslo kroužku, který měl na noze samec. Bylo tak zjištěno, že jde o zde kroužkovaného jedince v červenci 2001, který již několik let hnízdí na Dolním rybníku. V loňském roce však z tohoto páru uhynula v létě nejen samice, ale i 6 mláďat. Je dobré, že se samci podařilo najít novou „družku“. Počátkem března se pak na ještě nenapuštěném Dolním rybníku objevil i další pár labutí. Tentokrát se kroužkem mohla „pochlubit“ samice, která byla kroužkovaná 22.6.2002 na Horním rybníku !.

* První jarní „závan“ se ve Svitavách projevil tentokrát (oproti zvyklostem z posledních let) až počátkem března, kdy bylo možné sledovat první **skřivany polní** nebo protahující **havrany**. Poměrně naplno se již ozývali **strnadi obecní, zvonci zelení, hrdličky zahradní, brhlíci lesní, sýkory koňadry** nebo **vrabci domácí**. Nesmělý zpěv v této době předváděla **pěnkava obecná** nebo **kos černý**. V okolí Opatova se pak objevila menší hejtnka **čejky chocholaté** a **konipasové bílé**. **Špačky obecné** jsme zaregistrovali už koncem února. Dalším „zlomovým“ obdobím byl počátek druhé březnové dekády, kdy se na svitavském Dolním rybníku objevily **čírky obecné, čírky modré, kopřivky obecné, poláci velcí, rackové chechtaví, čejky chocholaté, lindušky luční** nebo i **volavka bílá**.

* Dne 29.března nám byl nahlášen úhyn většího množství **racků chechtavých** na Dolním rybníku ve Svitavách. Po kontaktu Městské policie a vedoucího odboru životního prostředí MěÚ Svitavy (Jiří Mach a Milan Janoušek byli dočasně delší dobu mimo Svitavy), došlo k tomu, že uhynulí rackové byli předáni k pitvě, která bohužel neukázala žádnou možnou příčinu úhynutí racků.

* 13.dubna pozoroval Jiří Mach na hrázi Horního rybníka **dudka chocholatého**. Byl to poměrně krotký jedinec, ke kterému se dalo přiblížit na vzdálenost asi 10-12 metrů. Zobákem dudek vybíral potravu ze země a občas po vyrušení vylétl na okolní větve stromů. Takto ho bylo možné sledovat několik minut. Dudka sledovali i další návštěvníci rybníků, kteří byli jeho pozorováním velmi překvapeni. Den před tímto sledováním se podařilo vidět dudka (možná toho samého) při lesním okraji u Horního rybníka i účastníkům exkurze, kterou 12.dubna pořádala ZO ČSOP Zelené Vendolí. Další výskyt, tentokrát 7.dubna, hlásila pak i Katka Kolářová, která dudka viděla při stezce k Javorníku, tedy opět asi 300 m od Horního rybníka.

* 20.dubna se na Horním rybníku ve Svitavách objevili první **rybáci černí**. Dolní rybník se mohl „pochlubit“ **potápkou rudokrkou** a samcem **zrzohlávky rudozobé**. Jiří Mach byl pak svědkem návštěvy samce poměrně vzácného **konipase lučního – „italského“**.

* V květnu se na vypuštěném Lánském rybníku ve Svitavách vyskytovaly zajímavé druhy bahňáků – **kulík říční, kulík písečný, vodouš bahenní, vodouš šedý, jespák šedý a jespák bojovný** (2 samci ve svatebním šatě). 1 pár kulíka říčního na dně dokonce úspěšně zahrázil, ale jeho snůška byla zničena při pozdějším napouštění rybníka. Prakticky celou jarní a letní sezónu byl na Novém rybníku u Opatova výrazně nízký stav vody. Proto tu bylo možné v době jarního tahu, ale i přes letní období

pozorovat rovněž mnohé druhy bahňáků (kromě výše jmenovaných také **jespák obecný, jespák malý, jespák křivozobý, vodouš tmavý, vodouš šedý** nebo **koliha velká**).

* M.Beran měl (již tradičně) štěstí na jarní pozorování zajímavějších druhů v našich končinách. U semanínské „Střelnice“ sledoval **orla křiklavého** a u Nového rybníka **dřemlíka tundrového** a **kalouse pustovku**. Svůj letošní výčet méně obvyklých druhů završil pak letním pozorováním **tenkozobce opačného**, kterého spatřil 2.7. na Novém rybníku u Opatova. Jde o vůbec první registrované zastižení tohoto druhu na okrese Svitavy.

* Od počátku měsíce května se začal na komíně SD Jednota Svitavy (Na Červenici u HZS) objevovat, ale i zdržovat **čapí pár**. Jednoho jedince jsme potom častěji vídávali sedět na umělé podložce, kterou jsme zde instalovali v roce 1999. Podezření na skutečnost, že čápi sedí na snůšce se potvrdilo v období 8.-10.7., kdy se podařilo potvrdit přítomnost 1 úspěšně vyvedeného mláděte ! Stalo se tak skutečností, že čáp bílý vyhnízdil přímo ve Svitavách po dlouhých 22 letech (poslední hnízdění proběhlo roku 1981 v areálu Cihelny). O mládě pak ale koncem srpna přestali dospělci pečovat, a tak 25.8. bylo panem Zeleným odchyceno a umístěno v jeho Záchraně stanici ve Vendolí. Podle slov J.Zeleného pochází samec z čapího páru právě ze ZS Vendolí, kde byl 9 let po pádu do komína v Litomyšli opatrován. Letos byl z umělé podložky ve stanici vytlačen jiným čapím párem, který se zde objevil.

* 10., 11., 14., 20. a 28 května byl zjištěn Jiří Mach u Lánského rybníka hlas samce **chrástala polního**. Tento druh byl v době hnízdění zjištěn na přelomu června a července i v Březové nad Svitavou (1M ve Slunečném údolí) a v Koclířově (2M na loukách při konci obce směrem ke Hřebči). Poprvé byl na jarním průtahu také Jakub Machem potvrzen i v Poličce (údolí Jánského potoka).

* Nejen u svitavských rybníků, ale například u některých vodních plochách na Poličsku (Jedlová a Stašov) nebo Litomyšlsku (Budislav) zaznamenal Jiří Mach zvýšený letošní výskyt **vážek ploských** a **baboček bodlákových**.

* Bohužel jsme zaregistrovali devastaci vybavení naučné stezky „K pramenům řeky Svitavy“. Došlo ke snaze demolovat informační tabule č.1 a 6. Poničen byl také 1 sloupek, který zabraňuje vjezdu automobilů na louku u tabulí číslo 2 a 3.

* Počátkem července kontroloval pan Pěnička počty mláďat **čápů bílých** na hnízdech v oblasti Svitavska. V Opatovci i Opatově (obě náhradní podložky) zjištěl přítomnost 3 mláďat. Ve Třebovicích (již okres Ústí nad Orlicí, ale pod rybníkem Hvězda u Opatova) byla 2 mláďata. Připočítáme i 1 úspěšně vyvedené mládě po 22 letech přímo ve Svitavách (komín Jednoty Na Červenici).

* Od 15. července do 26. srpna se na svitavských rybnících Horní a Dolní zdržovalo až 5 mladých **kvakošů nočních**. Pohybovali se většinou v zadních částech rybníka, kde lovili potravu. Pozorování není v tomto ročním období ve Svitavách úplně výjimečné (1990, 1998 a 2000). Přesto patří sledování kvakošů v naší oblasti mezi sledování vzácnějšího charakteru.

* V letošním roce po roční odmlce zahrnili v pískovně u Svitav opět **břehule říční**. Stále však musíme konstatovat, že zde nenacházejí příliš optimální podmínky, protože zde zahrnili vždy jen několik málo párů. Podmínky jim zhoršuje těžba pískovce a to, že stěny, na kterých už se netěží, podléhají silné erozní činnosti. Ze zprávy koordinátora každoročního sčítání hnízdišť břehulí Petra Heneberga jsme postřehli bohužel nepříznivou zprávu o poklesu počtu registrovaných lokalit až o polovinu oproti počátku 90.let 20.století. Nejvýraznějším problémem je necitlivá rekultivace. Další zajímavou zprávou je to, že břehule u nás už prakticky nehází na březích řek, což může postupně vést právě k velkému ohrožení, neboť se tak břehule dostanou pod přímý vliv lidské činnosti v místech těžby. Jen pro ilustraci uvádíme, že v roce 2002 bylo v ČR sečteno 76 kolonií s nejvyšším počtem nor v Ledčicích ve středních Čechách (1474 nor). Nejvíce kolonií existuje v okresech České Budějovice a Jindřichův Hradec. Typem hnízdiště je kromě pískoven, štěrkoven a štěrkopískoven také hliniště, popílkoviště, hromady zeminy, erozní výmoly, kaliště uranového dolu, zeď mostu nebo povrchový hnědouhelný důl. V Pardubickém kraji bylo v roce 2002 registrováno 8 lokalit, kde břehule úspěšně hnízdily (nejpočetněji v Bukovině nad Labem na Pardubicku, kde v popílkovišti hnízdilo 400 párů). Na okrese Svitavy jsou kromě svitavské pískovny břehule v pískovně v Horkách u Litomyšle, kde hnízdí pravidelněji a početněji.

* Doposud největší registrované počty **netopýrů rezavých** zaznamenala H.Seková 10. a 12. srpna v panelových domech na ulici Větrná (č.o. 13-25) – 380 ex. a Dimitrovovova (č.o. 21) – 415 ex. Oba domy byly v letošním roce revitalizovány. Podobné počty budou patrně ve Svitavách díky masově probíhající revitalizaci panelových domů v krátkém čase velkou výjimkou.

* Při letním sčítání počtů netopýrů ve Svitavách byl poprvé potvrzen odchylem výskyt ca 50-60 ex. **netopýra severního** v panelovém domě na sídlišti u vlakového nádraží (M.Majerové).

* 26. září pozoroval Jiří Mach na čerstvě vláčeném poli mezi sídlištěm v Lánech a Lánským rybníkem asi 120 **konipasů bílých** při sběru potravy (doposud největší počet ve Svitavách).

Z činnosti ZO.

Druhá ochrana :

* Na blíže nespecifikovaném místě Svitavska byla provedena instalace hnízdní podložky pro **orlovce říčního**. Na vrcholek stromu již v loňském roce orlovci nanášeli hnízdní materiál a byly pozorovány dokonce i projevy toku. Nutno podotknout, že k prokázanému hnízdění ještě na území naší republiky nedošlo ! Orlovci byli na podložce v polovině dubna častěji spatřováni, ale nestavěli aktivně hnízdo a z lokality bohužel opět koncem dubna zmizeli.

* Koncem měsíce března podal M.Janoušek přihlášku do projektu „Podpora hnízdních možností zpěvného ptactva v lesích“ ÚVR ČSOP, podle kterého by mělo dojít k vyvěšení 50 budek (30 sýkorníků, 10 rehkovníků a 10 šoupálkovníků) v prostoru přírodní rezervace Rohová na Hřebečském hřbetu. Budky u Svitav v lokalitě „U Adama“ nadále budou pod vedením Jiřího Macha čištěny také v rámci tohoto projektu.

* 30.května provedli Jakub a Jiří Machovi záchranný transfer přibližně 100 trsů zákonem chráněné bledule jarní z místa podhrází rybníka Hvězda, kde má být provedena oprava a rozšíření hráze. Bledule byly přemístěny do vzdálenějších míst od hráze rybníka směrem k obci Třebovice.

* 7.května navštívil Jiří Mach společně se Světlanou Vránovou z AOPK Pardubice území u Koclířova, kde dochází k výstavbě (oplocování) obory pro jelenovitou zvěř bez platných územních a stavebních povolení panem Maňákem. AOPK Pardubice byla na základě našeho podnětu ČIŽP oslovena k vyjádření k možnému negativnímu vlivu na zvláště chráněné druhy ptactva (zejména chřástala polního a křepelku polní).

* Sledování obsazenosti hnízdních budek pro sýkory (event.brhlíky) ve svitavských lesích „U Adama“ za rybníky směr Valdek, zakončila dvojice studentů gymnázia Petra Hrazdírová a Jakub Mach podzimním vyčištěním 29 budek, které se kontrolují 3x ročně.

Ochrana lokalit :

* Dne 13.března se sešli členové výboru (Janoušek, Jetmar a Mach) na popud RL se zástupcem ředitele Rybářství Litomyšl ing. Vachem, aby prodiskutovali některé kroky RL, které jsou z obou pohledů sporné (používání látek škodlivých vodám, odbahňování rybníků nebo problematika výskytu kormoránů velkých).

* 30.dubna se F.Jetmar a J.Mach setkali v Pardubicích s vedoucím odboru životního prostředí a zemědělství ing.Hejdukem, vedoucím oddělení ochrany přírody RNDr.Vránou a radním pro oblast životního prostředí, zemědělství a rozvoje venkova ing.Šilarem, aby se vzájemně informovali o postojích k našemu návrhu na vyhlášení Nového rybníka u Opatova za přírodní rezervaci.

* 15.5. se Jiří Mach, zástupce investora (M.Vach za Rybářství Litomyšl) a vedoucí stavby z firmy Profistav Litomyšl zúčastnili terénního pobytu na rybníku Janovský v Jedlové u Poličky, aby byly dohodnuty přesné podmínky rozhodnutí MěÚ Svitavy k odbahňování rybníka a dalším úpravám.

* 30.června žádáme Obecní úřad v Opatově, odbor životního prostředí MěÚ Svitavy a odbor životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu o finanční dotaci na kosení luk u Nového rybníka v Opatově. Pomoc zajistil Obecní úřad Opatov i odbor životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu. V srpnu a v září pracují F.Jetmar a M.Janoušek na kosení luk u Nového rybníka a odstraňování náletu dřevin v tomtéž místě a na „Střelnici“ u Semanína. Jde o největší pracovní plochu, na které kdy naše ZO takto pracovala.

19.srpna prochází Milan Janoušek a Jiří Mach společně s investorem stavby (Zemědělská vodohospodářská správa Svitavy) část koryta Lačnovského potoka, kde má být dotčena úpravami protipovodňového charakteru řada stromů. Naší snahou bylo označit asi 15 stromů, o kterých se domníváme, že by při prohlubování a svahování koryta nemusely být pokáceny.

Propagační aktivity :

Vítání ptačího zpěvu.

V letošním roce jsme se rozhodli pořádat další ročník Vítání ptačího zpěvu, při kterém se ornitologové snaží představovat zejména zpěvné ptactvo naší veřejnosti. Jakub a Jiří Machovi se podíleli na organizaci 2.ročníku, který se konal v poličském Liboháji. Zde jsme však s dalším organizátorem V.Češkou z Poličky mohli bohužel sledovat či slyšet jen 25 běžnějších druhů ptáků. Nepřálo nám počasí. Bylo chladno a foukal vítr. Potěšitelná zde však byla účast zájemců (zejména dětí !), kterých se sešlo 35.

Ještě horší počasí však nastalo v sobotu 3.května, na kdy jsme naplánovali VPZ na rybnících a v lesích mezi Opatovem a Semanínem. Zejména vytrvalý dopolední déšť ale odradil každého, kdo se chtěl zúčastnit, a tak ptactvo zde (které se stejně zřejmě raději schovávalo) neměl kdo vítat.

Jiří Mach

Exkurze :

Za zimujícím vodním ptactvem na Nové Mlýny.

22.února jsme se ve složení Milan Janoušek, Filip Jetmar, Jakub Mach a Jiří Mach vydali opět na nádrže Nové Mlýny pod Pálavou. Tentokrát jsme si od mikulovského RNDr. J.Chytila zapůjčili stativový dalekohled. Sám J.Chytil nás informoval, že by na nádržích měly být i bernešky ! A tak jsme s očekáváním začali (za velmi pěkného počasí) ohledávat rozmrzlé části hladiny střední nádrže. Byl to pro nás úchvatný pohled na desetitisíce hus (**husa velká, husa běločelá** a v menší míře i **husa polní**) a kachen (zejména **kachna divoká**, méně již **čírka obecná, kopřivka obecná, hvízdák eurasijský, zrzhlávkva rudozobá, polák velký, polák chocholačka** nebo **ostralka štíhlá**), které doplňovaly desítky **morčáků velkých, morčáků bílých** a **hoholů severních**. Majestátně se tu pohybovalo více než 10 **orlů mořských**, na kraji hladiny **rackové bouřní** i **bělohlaví** a přelétnout jsme viděli i **volavku bílou**. Z dalších druhů to pak byla **labuť velká** nebo **lyska černá**. Samci **kormoránů velkých** měli již nádherný svatební šat.

I při poměrně silném „hemžení“ se nám podařilo vysledovat několikrát pohyb **bernešky bělolící**, která na sebe i na větší vzdálenost upozornila svojí bílou barvou na hlavě. Bohužel se nám ji nepodařilo vidět lépe. Podle slov D.Chytilové jsme později zjistili, že zřejmě může jít o nějakého křížence, který není typicky zbarven. Ještě jsme se „mrkli“ na dolní nádrž, a jelikož jsme věděli, že na Pálavských vrších letos nezimuje zedníček skalní, tak jsme se vydali na zpáteční cestu.

Protože se letošní zima poměrně neobvykle prodlužovala až do konce února, tak jsme měli možnost na nádržích sledovat zejména druhy, které tu (na nejvýznamnějším shromaždišti hus u nás) přecházejí zimní období.

*(Ze zpráv, které nám byly k dispozici jsme zjistili, že v průběhu letošní zimy byly na střední nádrži pozorovány dále i tyto vzácnější druhy hus – **husa sněžní, husa malá, berneška tmavá, berneška velká** i **husa indická**).*

Jiří Mach

Zprávy z úřadů.

(Vykřičníkem jsou označena řízení, kterých jsme se zúčastnili).

Ministerstvo životního prostředí – odbor Hradec Králové :

! Vydal výjimku k plašení a odstřelu zvláště chráněného druhu – kormorána velkého pro Rybářství Litomyšl s.r.o. na rybníku Hvězda u Opatova. V období říjen až březen mohou rybáři plašit a střílet až 5 jedinců při přítomnosti minimálně 10 jedinců, kteří loví ryby. Se udělením výjimky v tomto znění organizace nesouhlasí. Podat odvolání však již nemůžeme, neboť rozhodl druhoinstanční orgán. Naší snahou bude přezkoumat rozhodnutí mimo odvolací řízení. Velmi podobné rozhodnutí vydalo ministerstvo i pro opatovský rybník Nový.

Česká inspekce životního prostředí Hradec Králové :

! Oznámila potvrzení přijetí našeho podnětu k prošetření aktivit p.Maňáka v souvislosti s oborou pro chov jelenovité zvěře u Koclířova, a zároveň sdělila, že v dané věci začala šetření. Místním šetřením pak v březnu nezjistila doposud žádné porušení zákona o ochraně přírody a krajiny a vyzvala ZO k doplnění současných poznatků o výskytu zvláště chráněných druhů ptáků (křepelka a chřástal polní) AOPK v Pardubicích, která bude v hnízdní sezóně výskyt těchto druhů monitorovat a hodnotit vliv pastvy na lokality, kde se zákonem zvláště chráněné druhy ptáků mají vyskytovat (pořád nám patrně inspekce nevěří, že se tam v době hnízdění chřástalové polní vyskytují).

! Na základě naší výzvy nám ČIŽP sdělila závěr šetření našeho podnětu, který jsme v loňském roce podávali ohledně nedovoleného rušení zvláště chráněného druhu (kormorána velkého) na rybníce Hvězda u Opatova a nepovoleného používání látek škodlivých vodám na rybnících Nový a Hvězda Rybářstvím Litomyšl s.r.o. V prvním případě rozhodla ČIŽP o oprávněnosti našeho podnětu a vymezila pokutu 25.000,-Kč. Územní odbor MŽP v Hradci Králové však rozhodnutí ČIŽP po odvolání RL zrušil. V druhém případě bylo územním odborem MŽP odvolání RL zrušeno a byla potvrzeno udělení pokuty ČIŽP ve výši 15.000,-Kč.

Krajský úřad Pardubice – odbor životního prostředí a zemědělství :

! Vydal povolení pro Rybářství Litomyšl s.r.o., kterým umožňuje používání vápence, vápna, kejdy a mrvy na rybnících Rohlíček u Třebařova, Sychrovec a Pařezák v Opatovci, Vidlák, Hvězda a Nový u Opatova, Polníček, Pachovský, Dolní a Luční v Jedlově u Poličky.

! Oznámil zahájení správního řízení k udělení výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny k plašení kormoránů velkých na rybnících Nový a Hvězda u Opatova. Žadatelem je Rybářství Litomyšl s.r.o. Později udělil výjimku ze zákona a povolil plašení kormoránů velkých na obou rybnících při výskytu více než 20 ks na lokalitě v období říjen-únor.

Oznámil zahájení správního řízení k udělení výjimky ze zákona č.114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny pro Český rybářský svaz Praha, podle které bude možné lovit ryby jelce jesena a mníka jednovousého v určité době a za určité lovné míry. Nakonec ČRS Praha vzal svoji žádost zpět a správní řízení bylo ukončeno bez vydání rozhodnutí.

! Vydal souhlasné rozhodnutí vybraným členům naší ZO k pohybu a činností v PR a PP okresu Svitavy. Členové, kteří projeví zájem, tak dostali souhlas k pohybu mimo cesty, zejména pro fotografování a mapování živočichů a rostlin nebo vyvěšování ptačích budek a čištění studánek v PR a PP.

Oznámil zahájení SR ve věci vydání závazného stanoviska ke schválení lesního hospodářského plánu pro k.ú. obce Jedlová.

! Vydal rozhodnutí o našem odvolání proti rozhodnutí OŽP MěÚ Svitavy, ve věci povolení provozu brokové střelnice u rybníka Černý u Opatovce. OŽPZ rozhodl v soulasu s našimi připomínkami v odvolání, že broková střelnice bude provozována max. 5x v kalendářním roce a to 1x měsíčně v období 1.8.- 31.3. roku. Termín střeleb bude naší ZO

předem oznamován, abychom mohli sledovat eventuelní negativní vliv střelby na výskyt ptáků v přílehlé oblasti.

! Zamítl naše odvolání k žádosti Rybářství Litomyšl o zásah do významného krajinného prvku – rybníku Hvězda pokácením 75 topolů na tělese obtokové hráze pravobřežní části rybníka. Tento druh zásahu tedy povolil. Přestože AOPK Pardubice, která vypracovala k záměru kácení posudek s kácením nesouhlasí, využívá KÚ jejího doporučení, aby byla započata postupná obnova dřevin po celém obvodu rybníka tím, že nejprve dojde k pokácení (a náhradní výsadbě) 30 topolů, o které žádá Rybářství Litomyšl. Povolení o kácení stromů bude vydávat Obecní úřad v Opatově (viz níže).

! Zahájil správní řízení a udělil výjimku ze zákona o ochraně přírody pro společnost Vodohospodářský rozvoj a výstavby a.s. Praha k provedení záchranného transferu chráněných bledulí jarní z místa podhrází rybníka Hvězda, kde bude provedeno navýšení a úprava tělesa hráze z protipovodňových důvodů.

Oznámil zahájení správního řízení pro vydání závazného stanoviska ke schválení lesního hospodářského plánu pro LS Choceň a pro lesní hospodářský celek Polička.

! Vydal rozhodnutí, kterým ruší na základě odvolání naší ZO vydané povolení k nakládání s látkami škodlivých vodám společnosti Rybářství Litomyšl s.r.o. na rybníku Baldovský v Jedlové. Odvolací orgán shledal zejména závažné nedostatky v procesu, který vedl tehdy ještě OkÚ Svitavy - vodohospodářský orgán (ing.Randák).

! Vydal rozhodnutí, kterým povolil používání látek škodlivých vodám pro Rybářství Litomyšl s.r.o. při hospodaření na rybnících Pařez, Vidlák v Opatově a Opatovci. Po našem odvolání i odvolání Rybářství Litomyšl vydal v opravném řízení nové rozhodnutí, kterým vyhověl požadavkům obou stran.

! Zahájil správní řízení k udělení výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny pro hospodaření Rybářství Litomyšl s.r.o. vzhledem k výskytu zvláště chráněných (kategorie „druh ohrožený“) druhů živočichů na rybníku Hvězda u Opatova. Po získání písemného stanoviska k žádosti od Ministerstva životního prostředí však KÚ sděluje, že není třeba v případě takových žádostí o udělení výjimky žádat a zažádal, abychom navrhli (společně s žadatelem výjimky – Rybářstvím Litomyšl) zastavení řízení.

! Zahájil vodoprávní řízení k udělení povolení k nakládání s povrchovými vodami k jejich vzdouvání a akumulaci pro stavbu – obnovu hráze rybníka Hvězda u Opatova. Později vydal rozhodnutí pro Povodí Labe s.p., kterým bylo uděleno povolení k manipulaci s vodami, které na rybníku překročí kótu 420,40 m n.m.

Zahájil řízení o udělení výjimky ze zákona č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny a později výjimku udělil, pro Firmu Vodohospodářský rozvoj a výstavba Praha pro rekonstrukci rybníka Hvězda u Opatova, při které budou dotčeny zvláště chráněné druhy živočichů v kategorii – ohrožený druh (podle vyhlášky č.395 MŽP k tomuto zákonu).

Zahájil správní řízení k udělení výjimky ze zákona o ochraně přírody a krajiny pro chov a držení 12 kusů zvláště chráněných ptáků (čáp bílý, výr velký, krkavec velký a moták pochop) v Záchranné stanici „Zelené Vendolí“.

Krajský úřad – odbor strategického rozvoje kraje :

Potvrdil v odvolacím řízení rozhodnutí MěÚ Svitavy – odboru výstavby, kterým odbor rozhodl o odstranění stavby – tzv. „buňky“, kterou pan Maňák umístil u Koclířova v souvislosti s nepovoleným chovem zvěře bez stavebního povolení.

Městský úřad Svitavy – odbor životního prostředí :

! Oznámil zahájení správního řízení k pokácení 35 dřevin na ulici Lidmilova, Pivovarská, U stadionu, kpt. Jaroše, B.Němcové, R.Kloudy, Gorkého a v Urnovém háji ve Svitavách.

! Oznamil zahájení správního řízení k odbahnění menšího rybníka Janovský v Jedlové u Poličky. Počátkem května vydal rozhodnutí, kterému předcházelo projednání našich připomínek s Rybářstvím Litomyšl s.r.o.

! Vydal rozhodnutí k zásahu do významného krajinného prvku : rybníky Černý, Pařez a Sychrovec, Vidlák a Mušlový v Opatově, resp. Opatovci pro používání látek škodlivých vodám při chovu ryb společnosti Rybářství Litomyšl s.r.o.

! Na základě rozhodnutí KÚ Pk stanovil majitelce pozemku, na kterém uvažuje s investorem v k.ú. Moravský Lačnov (za rybníky) vystavět suchý poldr, povinnost provést přírodovědný průzkum a písemné hodnocení vlivu zamýšleného zásahu na rostliny a živočichy. Majitelka pozemku zajistila biologický průzkum firmě EKOEX p. Macháčka z Jihlavy. OŽP MěÚ pak rozhodl o srovnávací posouzení OAPK Pardubice.

! Vydal rozhodnutí k zásahu do VKP – rybník Hvězda u Opatova v rámci rekonstrukce hráze rybníka, odbahňování, odstraňování porostů dřevin a vytvoření ostrůvků.

! Zahájil správní řízení k udělení závazného stanoviska pro zásah do významného krajinného prvku – rybníků ve Stašově a Jedlové u Poličky, pro které žádá Rybářství Litomyšl s.r.o. udělení souhlasu k používání látek škodlivých vodám.

Zahájil správní řízení ve věci udělení povolení k nakládání s povrchovými vodami a k jejich vzdouvání a akumulaci pro rybníky Panský a Jerků v Bystrém pro společnost Rybářství Litomyšl, které tu již několik let hospodaří bez tohoto povolení.

! Zahájil správní řízení k vydání závazného stanoviska k zásahu do významného krajinného prvku - rybníka Hvězda u Opatova, kterým má být používání látek škodlivých vodám Rybářstvím Litomyšl s.r.o.

Požádal naší organizaci o spolupráci při instalaci berliček pro dravce v okolí města Svitavy.

Vydal povolení k nakládání s vodami pro rybníček Klímáček (0,3 ha) v k.ú. Jedlová pro Rybářství Litomyšl s.r.o.

! Zahájil vodoprávní řízení a řízení k udělení souhlasu k zásahu do významného krajinného prvku - revitalizaci části Lačnovského potoka a výstavbě 2 poldrů v Moravském Lačnově, které provádí Zemědělská vodohospodářská správa v Brně, pobočka Svitavy.

Městský úřad Svitavy – odbor výstavby :

! Dne 24.2. nás informoval o tom, že KÚ PK vydal 27.1. stanovisko, ve kterém žádá před vydáním vyjádření ke stavbě suchého poldru za odkalovací nádrží v k.ú. Moravský Lačnov (v pramenné oblasti řeky Svitavy) provedení komplexního botanického a zoologického posouzení předmětné lokality.

Zahájil územní řízení k zalesnění pozemku v Koclířově.

! Zahájil územní řízení k zalesnění pozemků na Vějíři (u stadionu) ve Svitavách.

! Rozhodl o odstranění stavby – oplocení jednoho z pozemků, které pan Maňák oplotil bez povolení v prostorách severně u Koclířova, kde hodlá provést realizaci obory pro jelenovitou zvěř.

! Zahájil správní řízení k udělení územního rozhodnutí pro firmu Vodohospodářský rozvoj a výstavba Praha pro uskutečnění rekonstrukce hráze a dalších úprav rybníka Hvězda u Opatova.

! Zahájil správní řízení k udělení územního rozhodnutí k revitalizaci Lačnovského potoka a výstavbě 2 poldrů v k.ú. Moravský Lačnov ve Svitavách.

! Oznamil konání veřejného projednávání změn územního plánu města Svitavy dne 25.6.

! Dne 2.6.vedl rozhodovací řízení k vydání stavebního povolení pro rekonstrukci domu na ulici Větrná 1-9 ve Svitavách. Řešil rozporná vyjádření odboru životního prostředí a Krajské hygienické stanice (pobočka Svitavy) k otázce výskytu netopýrů v tomto panelovém domě. Nakonec došlo k domluvě, že budou respektovány požadavky odboru životního prostředí MěÚ Svitavy, které navrhoval Jiří Mach za ZO ČSOP.

Zahájil stavební řízení k revitalizaci domu Bohuslava Martinů 2-6, Riegrova 6-8 a Štursova 1-3 ve Svitavách. Výskyt netopýrů ani rorýsů zde nebyl potvrzen.

Oznámil zahájení územního řízení k vydání povolení pro stavbu malého výrobního závodu v Opatově.

! Oznámil zahájení správního (stavebního) řízení k rekonstrukci domů Na Červenici 13 (výskyt netopýrů) a U stadionu 23-25.

! Oznámil organizaci možnost vyjádřit se ke změnám územního plánu města Svitavy.

Oznámil zahájení územního řízení pro vydání rozhodnutí o změně plochy u Hradce nad Svitavou z kultury ostatní plocha na kulturu orná půda a louka.

Městský úřad Svitavy – odbor dopravy :

Zahájil správní řízení k rekonstrukci 8 lávek a mostků na řece Svitavě v k.ú. Čtyřicet lánů ve Svitavách.

Městský úřad Bystré – stavební odbor :

! Zahájil nové (doplněné) správní řízení k vydání územního rozhodnutí pro Rybářství Litomyšl s r.o., které má zájem obnovit rybník Dubovec v Jedlové u Poličky. Počátkem května pak SÚ vydal přes závažné výhrady Obecního úřadu v Jedlové i některých obyvatel obce rozhodnutí o povolení umístění stavby asi 5 ha rybníka, který by měl být doplněn tůněmi, litorálním porostem, lagunou, ozeleněním a podmínkami pro vznik mokřadních luk. Proti rozhodnutí stavebního úřadu se odvolal Obecní úřad v Jedlové.

! Zahájil územní řízení k zalesnění pozemku – louky u Lučního rybníka v Jedlové. Koncem dubna vydal rozhodnutí o zalesnění, které však podle našeho názoru bylo v rozporu se správním řádem. Proto jsme se proti rozhodnutí odvolávali k odboru strategického rozvoje kraje Krajského úřadu Pardubického kraje.

Zahájil správní řízení k udělení povolení úprav a provádění staveb v areálu bývalého lomu ve Svojanově. (Mimo naši vymezenou oblast působení).

Zahájil územní řízení pro vydání povolení k realizaci výstavby vodní nádrže „Na křižovatce“ v Jedlové u Poličky.

Městský úřad Moravská Třebová – odbor životního prostředí :

Zahájil správní řízení k posouzení vlivu větrné elektrárny v Boršově na krajinný ráz.

Zahájil správní řízení o povolení k zásahu do nivy řeky Moravská Sázava k vybudování poldru a k revitalizační úpravě koryta řeky.

Obecní úřad Koclířov :

Vydal rozhodnutí, podle kterého má p.Maňák odstranit započatou stavbu – oplocení 19 pozemků v území plánované obory pro jelenovitou zvěř. Oplocení nebylo jako stavba žádným úřadem povoleno.

Obecní úřad Opatov :

! Vydal povolení pro kácení 75 ks topolů a 4 olší při obtokovém náhonu rybníka Hvězda u Opatova. Jako náhradní výsadbu stanovil 316 ks dubu červeného a buku, které by měly být vysazeny v blízkosti rybníka směrem jihovýchodním. Organizace nesouhlasí s tím, že nebyla stanovena náhradní výsadba na místě kácení topolů. Dále s tím, že k náhradní výsadbě byl povolen nepůvodní druh v ČR dub červený a v rozhodnutí nebyl specifikován věk dřevin náhradní výsadby. V odvolacím řízení změnil OÚ Opatov své rozhodnutí (po novém přehodnocení ze strany naší ZO i Rybářství Litomyšl) tak, že bude ponechán dřevinný podrost na kanálu a náhradní výsadba (lípy a javory v poměru 9:1) bude provedena do dubna 2004 v linii podél cesty k Novému rybníku z silnice Opatov-Semanín.

Všimli jsme si.

Nový CD-ROM o ČSOP

Koncem léta nám ÚVR ČSOP zaslala CD-ROM „ČSOP v datech – 2003“, který zpracovala redakce ZO ČSOP 20/08 „Hořec“ z Blatné za podpory Nadace rozvoje občanské společnosti v rámci programu Phare Evropské unie.

CD má především sloužit základním organizacím ke zlepšení jejich činnosti a informovanosti. V šesti kapitolách pak můžete najít potřebné informace v rozsahu 656 MB. Osobně si myslím, že zvláště v některých částech informace v potřebném rozsahu postrádám. Neznám podmínky vzniku CD, ale jednotlivé kapitoly si přímo žádají o rozšíření.

V kapitole „**Prezentujeme se**“ se dozvíte o tom, jak psát tiskové a výroční zprávy, tvořit loga nebo webové stránky. Je velmi potěšující, že zde najdeme jako vzor i ukázkou našich webových stránek, které vytvořil a spravuje Marián Polák. V rubrice „**Počítač není nepřítel**“ je možnost používat programy ve freeware a shareware. Část „**Publikační činnost ČSOP**“ představuje vydávané zpravodaje, Depeše, metodiky i různé plakáty. Depeše za poslední 2 roky jsou tu k dispozici k přečtení. Obsáhlá je část „**Právo a úřad**“, kde najdete přehled některých zákonů a vyhlášek (včetně jejich znění), které by vedení ZO nebo MOPíků mohlo využít. Naleznete tu i přehled Sbírky zákonů za poslední 2 roky, Stanovy ČSOP, důležité dokumenty nebo formuláře. Podle mého názoru chudší je rubrika „**Chráníme přírodu**“, kde postrádám představení většiny programů v rámci projektu Ochrana biodiverzity. V části „**Kontakty**“ je nejen adresář na vedení a komise ÚVR ČSOP, jednotlivé články ZO nebo regionální centra, ale naznačena je i struktura ČSOP. V adresáři, kromě Správ CHKO i NP a ČIŽP, mi chybí řada dalších institucí, na které se ZO může při své činnosti obracet.

Přes výtky, které jsem v krátkém hodnocení udělal, se domnívám, že CD-ROM by neměl být přístupný jen výboru ZO, ale i dalším členům. Proto CD všem našim členům zajistíme.

Jiří Mach

Zážitky a postřehy z terénu.

Šíření křížáka pruhovaného.

Křížák pruhovaný (*Argiope bruennichi*) je druh pavouka, který byl na území naší republiky poprvé registrován v roce 1952 na Moravě. Teprve až v roce 1991 byl nalezen v Čechách, v bývalém vojenském prostoru Milovice. Od té doby se tento teplomilný druh velmi úspěšně šíří po celé republice. V roce 2000 byl znám ze 165 mapovacích čtverců našeho území (viz Katalog pavouků ČR).

V přírodě se nejčastěji nalézá samička, která měří více než 2cm. Upoutává zejména svým typickým zbarvením zadečku, který je černo-žluto-bíle pruhovaný.

Zprávu o neobvykle nápadně zbarveném pavoukovi jsem dostal od své kolegyně z gymnázia D.Kukaňové, která jej spatřila při venčení svého psa na západním okraji Svitav. K pavoukovi jí připoutala domněnka, že jde o vosu, která uvízla v pavoučí síti. Asi týden po jejím pozorování (2.den po zprávě) jsem se vydal pavouka hledat. Biotopem výskytu bylo rozhraní již sklizeného pole a louky, které odděluje plot a nízký příkop. Měl jsem však při hledání málo štěstí. Naštěstí kolegyně neztratila

zájem o moje nadšení, zvláště, když jsem jí naznačil, že výskyt tohoto druhu na Svitavsku mi doposud není znám. Druhý den po mém marném pátrání mi telefonicky sdělila přesné místo, kde samici křížáka najdu. Při svém dalším pokusu jsem již dlouho nehledal. Podařilo se mi krásnou samici vyfotografovat při jejím čekání na kořist v síti, kde jsem si mohl poprvé prohlédnout tzv. stabilimentum. Jde o zvláštní, bíle výraznější část sítě, která se klikatě táhne směrem k zemi na okraj pavučiny. O významu tohoto zpestření sítě vedou doposud i odborníci jen úvahy.

Výskyt křížáka pruhovaného uvádí nejen Jakub Mach, který jej v letošním roce pozoroval v Jedlové u Poličky, ale i Lubor Urbánek, který mi sdělil nález 12 jedinců v Litomyšli, a také výskyt v Dětrichově a Olšanech u Jarošova. Postupné úspěšné šíření tohoto druhu pavouka v ČR pak potvrdil i arachnolog Jan Dolanský z pardubického Východočeského muzea.

Jiří Mach

Na cestách.

Ural

Léto roku 2002 bylo mimořádně plodné co do úhrnu srážek nejen ve střední Evropě, ale snad všude, kam jsem během svých výletů zamířil. Po třech deštivých týdnech na Kavkaze jsem se domníval, že už nemůže být hůř, ale opak byl pravdou - není nad to strávit čtrnáct dní po kotníky a výš v bažině, obalen igelity a obklopen mračnem dotěrného hmyzu poblíž polárního kruhu na hranici Evropy a Asie. Ale popořádku:

S několika povedenými kumpány a jejich družkami jsme se již zjara ujišťovali, že jsme ta pravá kohorta, která by měla prolomit neprolomené, poznat dosud nepoznané a pokořit nepokořené, zkrátka vyrazit na Ural. Tedy do pohorí, o kterém je nejdetailnějším (v Čechách dostupným) zdrojem informací příslušná stránka v Atlasu světa a případné hrůzostrašné historiky staříčkových profesorů na Katedře geografie UK.

Proto když jsme se blížili někdy počátkem srpna do ohyzdného hornického města Inta vybaveni pouze mapou republiky Komi v měřítku 1:1 mil. a z vyhřátého vlaku pozorovali širé řeky (které jsme původně chtěli brodit) a nekonečnou tajgu, nebylo nám příliš do zpěvu, ba dokonce jsme litovali naší mladické nerozvážnosti, která nás do těchto končin zavála. Ani čerstvě zjištěná klimatická data o vysněných končinách (prům. červencové teploty 10°C, 1400 mm srážek ročně apod.) nám příliš kuráže nedodají. Ale záhy po příjezdu se smiřujeme s realitou, dokupujeme zásoby, domlouváme dopravu ďábelským strojem zn. Ural (jak jinak) do východiska naší cesty a konečně po hodině smlouvání platíme za vstup do národního parku.

Naším cílem byl národní park Yugud - Va, o rozloze 18 917 km² největší v Rusku i v celé Evropě a jeden nejrozsáhlejších na světě. Byl zřízen roku 1994 na západních svazích Připolárního a Severního Uralu v autonomní republice Komi. V roce 1995 byl jako první NP v Rusku zařazen do seznamu Světového přírodního dědictví UNESCO. Na jihu na něj navazuje další chráněné území Pečoro - Ilyčskij zapovědník o rozloze přes 7 tis. km² a spolu tak vytváří i na ruské poměry (vsjo bolšoje) ohromný komplex chráněné krajiny zahrnující biotopy od nížinné tajgy přes keříčkovitou tundu až po vrcholy velehorského charakteru.

Několik hodin po příjezdu do Inty se již valíme v útrobách pekelného vehiklu (pohon na všech 6 kol, spotřeba 100 l / 100 km) jakousi pseudocestou tajgou, tundrou, bažinami, překonávající četné říčky a řeky. Záhy si zvykáme, že obludná mašina překoná leccos, když však staneme nad řečištěm mohutného toku Kožim, nevěříme že by i tuto překážku měl automobil překonat. Uklidňení slovy řidiče: "Eta mašina prajdót, kudá traktor něprajdót!" se vrháme do chladných vln řeky, voda vniká do kabiny, koryto je místy dobře přes 1,20 m hluboké, přesto celkem solidní proud s vozem ani nehne, a nás tak již nic nemůže zastavit od dosažení kýženého výchozího tábora - Bázi Želanja. Již první noc a den si zvykáme na tradiční chod počasí: v noci okolo nuly, občas nasněží, ale žádný suchý mráz, nýbrž řádné vlhko a vlezlo, přes den několik vydatnějších deští a bezpočet drobnějších přeháněk (občas smíšených), několikrát během pobytu jsme počastováni polojasnem, které však záhy vystřídají další a další srážky nebo alespoň mlha řečená tuman. Nadšený přírodovědec tak postupuje krajinou ustavičně obalen změtí pestrobarevných igelitových či gumových klůcků (a přesto pořád naskrz promočený) a s kusem záclony přes obličej (a přesto řádně poštipán). Připočítáme - li k tomu nohy v plesnivých pohorkách neustále zabořených nejméně po kotníky v rašelinné půdě či přímo v bažině

(pokud ne v rozbředlém sněhu nebo potoce), pak je výsledkem stav duše i těla jako stvořený k podrobnému zkoumání krás okolní přírody.

Po 14 dní jsme se motali končinami Přípolárního Uralu v okolí nejvyšší hory celého pásma Narodnaji (1895 m.n.m), procházejíce různá údolí řek a překonávajíce všelijaká sedla. Zpočátku jsme se pohybovali nad horní hranicí lesa v keříčkovité, příp. mechovo - lišejníkové tundře, při dvou nevydařených pokusech o dobytí nejvyššího vrcholu a přecházení některých sedel pak v území kamenité tundry alpínských holí a sutí, příp. přímo po sněhu, teprve posledních několik dní jsme strávili v tajze, zpočátku modřínové, posléze klasické smíšené tvořené smrkem s příměsí jedle, v místech disturbance (např. požáry) pak dominuje kombinace jeřáb - bříza. Horní hranice lesa tu leží již ve výškách kolem 300 - 400 m.n.m., mění se však výrazně v závislosti na expozici svahu a uplatnění závětrného efektu.

Podle charakteru prostředí, ve kterém jsme se pohybovali se pochopitelně měnili i zástupci živočišné říše, jež bylo možno spatřit. Mezi první mocné zážitky patřilo pozorování skupinky **lyskonohů úzkozobých** (*Phalaropus lobatus*) ne polozamrzlém jezeře poblíž jednoho zasněženého sedla. Zprvu jsem si myslel (neznalý laik), že mne šálí zrak po požití vysokovoltážního destilátu "Ogně Vorkuty", veškeré bahňáky jsem si totiž vždy spojoval s vyhřátými plážemi a obnaženými dny jihočeských rybníků a jihomoravských nádrží, následně jsem však byl počastován vyčerpávající přednáškou na téma "Bahňáci na krutém severu" z úst kovaných ptáčníků. Dozvídám se, že tento druh lyskonoha obývá i nejsevernější končiny Rusi a Skandinávie, zimuje pak u Kaspiku. V podobné pusté kamenité tundře také o několik dní později observujeme samici **bělokura horského** (*Lagopus mutus*) s asi osmi mláďaty bezradně poskakujícími z kamene na kámen. Jejich letní šat dokonale splývá s okolním prostředím a tak se k nim nejdříve dostáváme na slabých 5 m, aniž bychom si jich všimli. Pro mě dozajista nejbytelnějším ornitologickým zážitkem je však přelet **sovice sněžné** (*Nyctea scandiaca*) jen několik decimetrů nad mojí hlavou. Při pochodu keříčkovitou tajgou jedním z údolí je námi vyplašena jen několik metrů od nás a vzápětí stržena větrem neslyšně prolétá nad námi. Tato mohutná sova jako jedna z mála létá a loví ve dne - co jí také jiného zbývá, když je den u polárního kruhu v létě pořád. Týž den o několik málo hodin později se ještě můžeme pokochat letem dalšího severského dravce - **dřemlíka tundrového** (*Falco columbarius*).

V Pásmu tajgy je to s observací rozličných druhů ptáků o poznání lepší, ovšem současně se stupňují i obtíže bližšího určení. S jistotou tak mohu tvrdit, že jsme viděli něco málo **sněhulí severních** (*Plectrophenax nivalis*), **sýkorek laponských** (*Parus cinctus*), slyšeli a snad i viděli **sojku zlověstnou** (*Perisoreus inflandis*). O několika dalších druzích typu křivka obecná či bělokřídlá, brkoslav a strnad severní, slavík modráček nebo čečetka bělavá již skálopevně přesvědčen nejsem. Pravda z celkového počtu 190 druhů ptáků vyskytujících se na území NP Yugud - Va to mnoho není, ale já bych Vám přál ty obtíže při pozorování tamější zvířeny: strhnout záclonu z obličejů a vystavit je tak pekelnému náporu trýznivých moskytů a muchniček, jednou poštipanou a zkřehlou klepající se rukou držet dalekohled a druhou odhánět dotěrný hmyz ze sebe i z binokuláru, to vše většinou v dešti a propadající se hlouběji a hlouběji do bezedných bažin uralských.

Co se týče ostatní zvířeny, nejzajímavějšími zástupci těchto krajů jsou bezesporu vlečí savci jako **los** (*Alces alces*), **medvěd** (*Ursus arctos*) či obávaný **rosomák** (*Gulo gulo*), před kterým nás místní několikrát varovali. Měli jsme však možnost pozorovat pouze běžné sobi.

Po oněch nešedných dvou týdnech v lůně severské přírody jsme si museli přiznat, že naše síly nestačí na uskutečnění původních záměrů, různé obtíže se při pochodu se stále stupňovaly, těžkých brodů. Bodavého hmyzu a obecného vyčerpání přibývalo natolik, že jsme se rozhodli výpravu ukončit o něco dříve. Nakonec jsme ani nepohrdli zásobovacím obludným strojem k překonání zmíněné řeky Kožim a následné dopravě do Inty.

Ve vyhřátém vlaku "Zapoljarnyj" na trase Vorkuta - Petrohrad se již prožitým útrapám jen smějeme a záhy se holedbáme furiantskými nápady na další výletnické počiny. Na pobřeží estonského ostrova Saarema konečně dosušujeme plesnivou obuv a definitivně se domlouváme na uskutečnění obdobné výpravy v dalších letech. Ale o tom zase jindy.

Dušan Romportl

Jarní návštěva ostrova Elba.

Zejména proto, že v letošním roce jsem neplánoval žádný letní zahraniční pobyt s přírodovědným zaměřením, jsem se rozhodl využít nabídky katedry ekologie Lesnické fakulty České zemědělské univerzity v Praze, která v termínu na přelomu měsíců března a dubna (29.3.-6.4.)

pořádala přírodovědnou exkurzi do oblasti italského Toskánska. K účasti na zájezdu se kromě vysokoškolských studentů nakonec přihlásilo dalších 7 ornitologů (mezi nimi i Milan Janoušek).

Cílem našeho poznávání se měla stát zejména středomořská fauna a flóra ostrova Elba. Hned první den po příjezdu na pobřeží Tyrhénského moře (přibližně severozápadně od Říma), jsme zavítali do národního parku Orbetello. Jeho většinou součástí jsou 2 laguny brakické vody, které se nacházejí mezi pevninou Apeninského poloostrova a vrchem Monte Argentario, který „vyčnívá“ asi 2 km od pevniny. Oblast je známá především výskytem vodních druhů ptáků, kteří zde zimují nebo se zde zastavují při tahu. Poznali jsme zde však i druhy rostlin a živočichů, které vyhledávají i slunná a suchá stanoviště. NP je ve správě WWF, která zde teprve v nedávné době postavila několik ornitologických pozorovatelem. Z nich jsme na poměrně rozsáhlé ploše vodní hladiny zaznamenali přítomnost **plameňáků růžových**, husic liščích, lžičáků pestrých, tenkozobců opačných, kulíků bledých a samozřejmě hojnost druhů bahňáků – jespáků bojovných, kulíků říčních, jespáků šedých nebo kolih velkých. V pobřežních porostech vysoké **trestě rákosovité** jsme narazili na **cetii jižní** nebo **pěnici bělohrdlou**. Na pastvině při vstupu do NP jsme si se zájmem prohlédli 5 **volavek rusohlavých** a sledovali velmi časté přelety vran obecných šedých. Straky obecné jsou prakticky na každém 3 stromě dalších koutů Itálie, které jsme poznali (naopak na Elbě chybí). Z dalších druhů vybírám dudka chocholátého, strnada lučního, slavíka obecného, chocholouše obecného nebo racka bělohlavého.

Na ostrov Elbu jsme se přepravovali z průmyslového městečka Piombino asi hodinovou cestou trajektem. Poměrně brzo se po tradičním „připojení“ racků (zde bělohlavých) „zařadili“ za trajekt na několik minut i **buňňák šedý** (žlutozobý), kterého jsme si poměrně dokonale prohlédli. Připluli jsme do hlavního města Portoferráia a našim autobusem docestovali do Marina di Campo, které se na 6 dní stalo naším útočištěm.

Elba je největším ostrovem Toskánského souostroví, které bylo vyhlášeno za národní park, který je největším přímořským parkem v Evropě! Plocha ostrova je 224 km². Na délku měří 27 km a šířku má asi 18 km. Severní část Elby má mírnější klima, a také se zde zachovaly i původní dřevinné porosty. V jižní části se pak vyskytuje převážně typická středomořská květena a fauna suchých a výslunných lokalit.

Na ostrově převažují křovinaté porosty – tzv. macchie, které tvoří zejména stále zelené dřeviny jako např. **cisty** (*Cistus*), **vřesovce stromové** (*Erica*), **planika jedlá** (*Arbutus*), **řečík lentišek** (*Pistacia*) nebo **duby cesmínoleté**. Jen v malé míře se na určitých místech dochovaly původní porosty **kaštanovníku setého**. V lesním patrně pak zejména na hřebenech svahů dominuje **borovice pinie**. Na suchých a kamenitých místech najdeme běžnou **rozmarýnu lékařskou**, **levanduli** nebo **jamovce a hlodáše**.

V prostředí menších měst a jejich okolí se vyskytuje celá řada druhů rostlin, které byly no ostrov zavlečeny. Patří k nim **opuncie**, **agáve** nebo **blahovičníky**. Nechybí ani poměrně typické **olivovníky**, **fíkovníky**, **pomerančovníky** a exotickou „tvář“ dotvářející **datlovníky**. Najít lze i některé druhy orchidejí (vstavače, tořiče nebo kopíčko bílé).

Z pohledu zoologa je ostrov zajímavý především výskytem endemických druhů (měkkýši břichonožci, motýl okáč, některé druhy žab – např. ropušky, poddruh ještěrky zední, poddruh zmiije jurské, poddruh zvonohlíka citronového nebo poddruh sokola stěhovavého). Ze zpěvného ptactva jsou charakteristické zejména různé pěnice (např. tmavá nebo kaštanová) nebo skalník modrý. Tradiční ekologické problémy i na Elbě vyvolalo zavlečení nepůvodního prasete divokého nebo kozy bezoárové.

Ostrov je také světoznámý svojí mineralogickou „nabídkou“ (azurit, malachit, hematit, pyrit, beryl, turmalín a další) a poměrně pestrou geologickou skladbou (žula, porfyr, jíly, pískovce, vápence). Minerály železných rud zde těžili již Etruskové.

První den pobytu na ostrově jsme zavítali do největšího města Elby Portoferráia a do severovýchodní části ostrova, kde jsme procházeli macchie vrchu Monte Grosso, kde J.Zajíc spatřil **orlíka krátkoprstého**. Při procházce terénem pohlížíme na celou řadu kvetoucích rostlin (sasanka horská), typických dřevin (dub cesmínovitý i korkový) a dodnes „záhadného“ savce, který nesl znaky křížence potkana a plcha. Celou trasu nás doprovázely hlasy pěnic bělohrdlých, stehlíků a zvonohlíků. Ve městě Cavo si ještě Milan všiml vrabců, které patří mezi křížence vrabce domácího a pokřovního, přestože Italové jej považují za samostatný druh – vrabec italský.

První dubnový den se vydáváme z Marciany pěší turistikou na nejvyšší vrch Elby – Monte Capanne (1019 m n.m.). Původním porostem kaštanovníků (zpívají zde pěnice černohlavé, střízlíci a červenky) stoupáme do porostů macchie. Těšíme se zejména na nejvyšší polohy, neboť v těchto místech očekáváme přítomnost dosud pro nás „neobjevených“ druhů ptáků. Předpověď se vcelku solidně vyplňuje, protože v místech kamenných sutí a skal s porosty keřů registrujeme **skalníky modré** a **bělořita okrového**. Jistou odměnou za výstup je mi na zpáteční cestě zpěv **pěnic tmavých**

a **kaštanových**. Při návratu do Marina di Campo objíždíme autobusem celou západní a jižní část ostrova, kterou tvoří místy i velmi příkré skalnaté svahy. Na jedné ze zastávek, kterou jsme udělali i pro nádherné výhledy, jsem na malý okamžik spatřil mezi racky bělohavými pro NP typický druh racka – **racka zelenonohého** (Audouinova).

2.dubna jsme se vydali do jihovýchodní části ostrova. Z města Capoliveri jsme po vrstevnici prošli asi 3km v jižním svahu, který byl opět kamenitý, s typickými porosty macchie i pinií nebo exotických opuncí. Jako nejzajímavější bylo sledování 2 **orebic rudých**, které se nám i ozvaly, zpěv samců **strnada cvrčivého** a znovupozorování pěnic bělohrdých a kaštanových. Při návratu do města jsme měli poměrně velké štěstí na výskyt **pěnice vousaté**.

Zbytek dne jsme pak trávili na pobřeží u Porto Azzura, kde se nacházejí některé minerálů železných rud (odnesli jsme si zejména vzorky hematitu). V Porto Azzuru jsme nakonec navštívili místní obchod i muzeu zároveň, ve kterém se také nachází expozice ukázky dřívější těžby železné rudy na ostrově.

4.dubna zavládlo větrnější počasí, které však pročistilo vzduch, takže jsme měli možnost dohlédnout na okolní ostrovy Capraia, Pianosa, Montecristo, Giglio i na Korsiku. Část naší výpravy se vydala znovu do oblasti skalnatého pobřeží jižních svahů mezi vesničkami Fetovaia až do Marina di Campo. Pěkná vycházka se vyplatila, protože při pobřeží někteří z nás měli štěstí na průlet racka zelenonohého (Audouinova). V okolí silnice se podařilo zahlédnout i **zvonohlíky citrónové**. S Milanem jsme pak prakticky na okraji Marina di Campo ještě byli potěšeni pozorováním **cistovníka rákosníkovitého**. Byl to druh, kterého jsme si konečně mohli pořádně prohlédnout. Ten den jsme evidovali i větší početnost jiříček obecných a kolega J.Zajíc viděl **rorýse velké**.

Poslední den jsme se nakonec v přístavu Portoferráia dočkali i sledování lovu **rybáka severního**, o kterém jsme do této doby slyšeli jen z úst ostatních kolegů. Celkem jsme pak zaznamenali na Elbě přítomnost 54 druhů ptáků. Možná více jsme očekávali druhy ptáků, které mohly přes ostrov protahovat. Přesto „nahlédnutí“ do této středomořské oblasti považuji jistě nejen já osobně za velmi přínosný a zajímavý počin, nejen z pohledu ornitologa.

Jiří Mach

Zoologická pozorování.

Některá zde uvedená pozorování ptáků mohou být publikována v periodikách České společnosti ornitologické (Zprávy ČSO nebo Panurus), odkud doporučujeme tyto zprávy o výskytu citovat.

K dalšímu publikování níže uvedených pozorování kontaktujte vždy jejich autory !

Obojživelníci (*Amphibia*) :

Čolek horský (*Triturus alpestris*) :

14.07.03 – Borová, Sv.Kateřina, požární nádrže silnice I/35, desítky ex. Jiří Mach

Čolek velký (*Triturus cristatus*) :

14.07.03 – Borová, Sv.Kateřina, požární nádrž u silnice I/35, min. 2 ex. Jiří Mach

Čolek obecný (*Triturus vulgaris*) :

08.05.03 – Opatov, rybník Bukový, odchyceny 2M Jiří Mach

Ropucha zelená (*Bufo viridis*) :

27.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, hlasy M Jiří Mach

Plazi (*Reptilia*) :

Zmije obecná (*Vipera berrus*) :

06.07.03 - Opatov , PP Ve Farském, 1 ex. M.Janoušek

12.07.03 - Opatov-Nový rybník, Mušlový rybník, 1 ex. M.Janoušek

Ptáci (Aves) :

Potápka rudokrká (*Podiceps grisegena*) :

20.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach* a *M.Janoušek*

Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*) :

04.-23.08.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 juv. *Jiří Mach*, *J.Pěnička* a *J.Vrána*

29.08.03 – Svitavy, Horní rybník, 1 juv. *Jiří Mach*

Kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*) :

15.07.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 juv. *M.Beran*

22.07.-09.08.03 – Svitavy, Horní rybník, 1-5 juv. *Jiří Mach*, *J.Pěnička* a *J.Vrána*

18.-26.08.03 – Svitavy, Horní rybník, 1-4 juv. *Jiří Mach*, *J.Pěnička* a *J.Vrána*

Volavka bílá (*Egretta alba*) :

12.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

12.04.03 – Opatov, rybník Hvězda, 7 ex. *M.Janoušek*

18.-30.08.03 – Svitavy, Dolní a Horní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*, *J.Pěnička* a *J.Vrána*

26.08.03 – Svitavy, Dolní rybník, 2 ex. *J.Pěnička*

28.08.03 – Svitavy, Lačnov, 1 ex. *H.Filipová*

05.09.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Janoušek*

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) :

01.08.03 – Opatov, rybník Hvězda, 35 ex. *F.Jetmar*

16.08.03 – Opatov, rybník Hvězda, 34 ex. *M.Janoušek*

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*) :

10.08.03 – Opatov, Nový rybník, 34 ex. *M.Janoušek* a *H.Filipová*

Čírka obecná (*Anas crecca*) :

20.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 5M+5F *Jiří Mach*

31.08.03 – Opatov, rybník Hvězda, 7 ex. *M.Janoušek*

05.09.03 – Opatov, rybník Hvězda, 8 ex. *M.Janoušek*

Čírka modrá (*Anas querquedula*) :

12.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 12M+6F *Jiří Mach*

14.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 5M+4F *Jiří Mach*

Hvízdák eurasijský (*Anas penelope*) :

25.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 2M+1F *Jiří Mach*

10.05.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 pár *Jiří Mach*

Zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*) :

20.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1M *M.Janoušek* a *Jiří Mach*

Ostralka štíhlá (*Anas acuta*) :

21.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1F *Jiří Mach*

23.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1F *M. Janoušek* a *Jiří Mach*

07.06.03 – Opatov, rybník Vidlák, 1M *F.Jetmar*

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*) :

19.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 4 páry *Jiří Mach*

Hohol severní (*Bucephala clangula*) :

20.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1M+2F *Jiří Mach*

Morčák velký (*Mergus merganser*) :

20.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 2M+1F *Jiří Mach*

Morčák prostřední (*Mergus serrator*) :

24.04.03 – Opatov, rybník Hvězda, 2M a 2F *M.Janoušek*

Orel křiklavý (*Aquila pomarina*) :

10.04.03 – Semanín, „Střelnice“, 1 ex. *M.Beran*

Orel mořský (*Haliaeetus albicilla*) :

01.05.03 – Opatov, rybník Hvězda, 1 ad. *M.Janoušek*

04.05.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ad. *M.Janoušek*

08.05.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ad. a 1 imm. *M.Janoušek a Jiří Mach*

10.05.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ad. *M.Janoušek*

31.05.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ad. *M.Janoušek*

22.07.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ad. *M.Janoušek*

03.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ad. a 1 imm. *Jiří Mach*

06.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 imm. *Jiří Mach*

10.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 imm. *M.Janoušek*

16.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 imm. *M.Janoušek*

29.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ad. a 2 imm. *M.Beran*

31.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 imm. *M.Janoušek*

Orlovec říční (*Pandion haliaetus*) :

02.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jakub Mach*

12.04.03 – Svitavy, Horní rybník, 1 ex. *J.Andrle a exkurze*

22.07.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Janoušek*

16.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Janoušek*

07.09.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Janoušek, F.Jetmar a Jiří Mach*

Luňák hnědý (*Milvus migrans*) :

04.04.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *F.Jetmar*

18.04.03 – Svitavy, Dolní a Horní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Moták lužní (*Circus pygargus*) :

30.06.03 – Svitavy, louka u Lánského rybníka, 1M *Jiří Mach*

Dřemlík tundrový (*Falco columbarius*) :

02.03.03 – Opatov, Nový rybník, 1M *M.Beran*

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) :

02.05.03 – Opatov, rybník Hvězda, 3 ex. *F.Jetmar*

Chřástal polní (*Crex crex*) :

10., 11. a 14.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1M *Jiří Mach*
11.05.03 – Opatov, rybník Hvězda, 1M *F.Jetmar*
14.05.03 – Sádek u Poličky, odkalovací nádrž Masokombinátu, hlasy 2M *Jakub Mach*
20.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1M *Jiří Mach*
21. a 22.05.03 – Polička, u koupaliště, 1M *Jakub Mach*
28.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ex. v letu *Jiří Mach*
02.06.03 – Polička, pastvina nad vodní nádrží Pod kopcem „0“, hlas 1M *Jakub Mach*
28.06.03 – Březová nad Svitavou, Sluneční údolí, hlas 1M *M. Janoušek a Jiří Mach*
28.06.03 – Koclířov, horní okraj obce, hlasy 2M *M.Janoušek a Jiří Mach*
03.07.03 – Koclířov, louky v horní části obce, hlasy 2 M *Jiří Mach*
06.07.03 – Opatov, Bukový rybník, 1M *F.Jetmar*
09.07.03 – Semanín, „Střelnice“, 1M *F.Jetmar*

Chřástal kropenatý (*Porzana porzana*) :

30.09.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Jeřáb popelavý (*Grus grus*) :

22.03.03 – Třebovice, nad polem u skládky TKO, 2 ex. *M.Janoušek a F.Jetmar*

Tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*) :

02.07.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Beran*

(Pzn.: Jde o první registrovaný výskyt tohoto druhu na okrese Svitavy !).

Koliha velká (*Numenius arquata*) :

05.08.03 – Opatov, Nový rybník, 5 ex. *M.Beran*

07.09.03 – Opatov, rybník Hvězda a Nový, 1 ex. *F.Jetmar*

Slučka malá (*Lymnocyptes minimus*) :

26.02.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *F.Jetmar*

04. a 09.04.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Beran*

08.04.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *F.Jetmar*

Kulík říční (*Charadrius dubius*) :

18.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1 snůška na dně rybníka *Jiří Mach*

Kulík písečný (*Charadrius hiaticula*) :

26.-28.03.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Beran, M.Janoušek a F.Jetmar*

04.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ad. *Jiří Mach*

22.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ad. *Jiří Mach*

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*) :

24.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 13 ex. *Jiří Mach*

24.04.03 – Opatov, Nový rybník, 15 ex. *M.Janoušek*

10.05.03 – Opatov, Nový rybník, 18 ex. *M.Janoušek*

Vodouš tmavý (*Tringa erythropus*) :

24.04.03 – Opatov, Nový rybník, 3 ex. *M.Janoušek*

29.04.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Beran*

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*) :

18.04.03 – Opatov, Nový rybník, 15 ex. *M.Beran*
24.04.03 – Opatov, Nový rybník, cca 10 ex. *M.Janoušek*
24.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*
04.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Jespák bojovný (*Philomachus pugnax*) :

26.03.03 – Opatov, Nový rybník, 21 ex. *M.Beran*
27.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 14 ex. *Jiří Mach*
08. a 10.05.03 – Opatov, Nový rybník, 5 ex. *M.Janoušek*
10.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 10 ex. (2M v s.š.) *Jiří Mach*
26.06.03 – Opatov, Nový rybník, 2 páry v s.š. *M.Beran*

Jespák obecný (*Calidris alpina*) :

01.05.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Janoušek*

Jespák šedý (*Calidris temminckii*) :

02.05.03 – Opatov, Nový rybník, 6 ex. *F.Jetmar*
03.05.03 – Opatov, Nový rybník, 4 ex. *M.Janoušek*
04.05.03 – Svitavy, Lánský rybník, 3 ex. *Jiří Mach*

Jespák malý (*Calidris minuta*) :

06.06.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Beran*
31.08.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Janoušek*

Jespák křivozobý (*Calidris ferruginea*) :

30.07.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Beran*

Racek bouřní (*Larus canus*) :

20.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 5 ad. *Jiří Mach*

Rybák obecný (*Sterna hirundo*) :

09.05.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
11.06.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 ad. *Jiří Mach*
22.06.03 – Opatov, rybník Hvězda, 4 ex. *F.Jetmar*

Rybák bělokřídý (*Chlidonias leucoptera*) :

14.05.03 – Opatov, rybník Hvězda, 1 ex. *F.Jetmar*

Rybák velkozobý (*Sterna caspia*) :

26.03.03 – Svitavy, Dolní rybník, 2 ad. *M.Janoušek, Jiří Mach a J.Vrána*

Kalous pustovka (*Asio flammeus*) :

05.05.03 – Opatov, Nový rybník, 1 ex. *M.Beran*

Holub doupňák (*Columba oenas*) :

01.06.03 – Polička, Vysoký les, PP V bukách, min. 2 ex. *Jiří Mach*
07.09.03 – Opatov, Nový rybník, 44 ex. + 4 ex. přelet *F.Jetmar*

Holub zelenokřídlý (*Chalcophaps indica*) :

13.07.03 – Svitavy, Lačnov, 1 ex. *M.Janoušek*
Pzn. : Druh patrně uniklý z chovu.

Sýc rousný (*Aegolius funereus*) :

15.03.03 – Březová nad Svitavou, Březovský les, 1 ex. *S.Lešinger a Jiří Mach*
21.03.03 – Modřec u Poličky, 2 ex. *Jiří Mach a Petr Mach*

Kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*) :

15.03.03 – Březová nad Svitavou, Březovský les, 1M *S.Lešinger a Jiří Mach*

Puštík obecný (*Strix aluco*) :

08.03.03 – Lubná, Lubenský les, 1M *Jiří Mach a Petr Mach*
21.03.03 – Jedlová u Poličky, les k Baldě, 1M *Jiří Mach a Petr Mach*

Výr velký (*Bubo bubo*) :

15.03.03 – Březová nad Svitavou – Muzlov, 2M *S.Lešinger a Jiří Mach*

Dudek chocholatý (*Upupa epops*) :

07.04.03 – Svitavy, mezi městem a obcí Javorník, 1 ex. *K.Kolářová*
12.04.03 – Svitavy, u Horního rybníka, 1 ex. *J.Andrle a exkurze*
13.04.03 – Svitavy, Horní rybník, 1 ex. *Jiří Mach*

Skřivan lesní (*Lullula arborea*) :

09.03.03. – Opatov, u Nového rybník, 29 ex. *M.Janoušek a F.Jetmar*

Konipas luční – italský (*Motacilla flava ssp. cinereocapilla*) :

20.04.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1M *Jiří Mach*

Cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*) :

28.06.03 – Korouhev, u silnice k Sádku (niva Korouhevského potoka), hlas 1M *Jiří Mach*
28.06.03 – Horní Hynčina, dolní okraj obce, hlas 1M *M.Janoušek a Jiří Mach*

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*) :

24.07.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1zpívající M *Jiří Mach*

Pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*) :

22.05.03 – Skuhrov, 1 ex. *M.Beran*
24.05.03 – Semanín, „Střelnice“, 1 ex. *M.Beran*

Lejsek malý (*Ficedula parva*) :

22.06.03 – Opatov-Semanín, jižně od PR Psí kuchyně, 1 ex. *F.Jetmar*

Strnad luční (*Miliaria calandra*) :

- 01.06.03 – Květná u Poličky, louky západně od obce, zpěv 1M Jiří Mach
01.06.03 – Semanín, „Střelnice“, 2M F.Jetmar
12.06.03 – Radiměř, louky jihozápadně od obce, zpěv 1M Jiří Mach
28.06.03 – Koclířov, louky u horního okraje obce, hlasy 2M M.Janoušek a Jiří Mach
03.07.03 – Koclířov, louky na horním okraji obce, min. 7 zpívajících M Jiří Mach

Strnad zahradní (*Emberiza hortulana*) :

- 04.06.03 – Lanškroun, rybníky, 1 ex. M.Beran

Vrána obecná šedá (*Corvus corone cornix*) :

- 22.06.03 – Radiměř, nad obcí směr Rohozná, 22 ex. Jiří Mach

Savci (*Mammalia*) :

Rejsek obecný (*Sorex araneus*) :

- 24.08.03 – Svitavy, Dolní rybník, uhynulý ex. Jiří Mach

Hrabošík podzemní (*Microtus subterraneus*) :

- 05.01.03 – Svitavy, Dolní rybník, 1 uhynulý ex. Jiří Mach

Netopýr severní (*Eptesicus nilssonii*) :

- 12.07.03 – Svitavy, panelový dům M.Majerové 3, odchycen 1M
Jiří Mach, determ. Urbánek
Pzn. : Existence kolonie v počtu asi do 60 ex. (počítáno 11.7.)

Netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*) :

- 20.05.03 – Svitavy, Revoluční 1-7, kolonie min. 200 ex. Zukal detektorem
20.05.03 – Svitavy, Bratří Čapků 6, kolonie min. 100 ex. Petrželková detektorem
10.06.03 – Svitavy, Revoluční 1-7, min. 110 ex. Jiří Mach a H.Seková
09.07.03 – Svitavy, Revoluční 1-7, min. 292 ex. Jiří Mach a H.Seková
21.08.03 – Svitavy, Revoluční 1-7, 181 ex., Jiří Mach
22.08.03 – Svitavy, Revoluční 2-18, min. 150 ex. Jiří Mach

Netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*) :

- 20.05.03 – Svitavy, Větrná 13-25, min. 120 ex. Jiří Mach (zjištěno detektorem)
22.05.03 – Svitavy, Dimitrovova 25, asi 170 ex. Jiří Mach a H.Seková
29.05.03 – Svitavy, Dimitrovova 25, 156 ex. Jiří Mach
10.06.03 – Svitavy, Větrná 13-25, min. 85 ex. Jiří Mach
10.06.03 – Svitavy, Dimitrovova 15-21, min. 94 ex. Jiří Mach
07.07.03 – Svitavy, Dimitrovova 19 a 21, 200 ex. Jiří Mach a H.Seková
08.07.03 – Svitavy, Větrná 13-25, min. 150 ex. Jiří Mach
10.08.03 – Svitavy, Větrná 13-25, min. 380 ex. H.Seková
12.08.03 – Svitavy, Dimitrovova 21, 415 ex. H.Seková

Netopýr vodní (*Myotis daubentoni*) :

- 03.08.03 – Opatov, hráz Nového rybníka, uhynulý ex. Jiří Mach

Netopýr vousatý (*Myotis mystacinus*) :

- 11.08.03 – Borová, Svatá Kateřina, odchycen 1M Jiří Mach
07.09.03 – Opatov, při silnici mezi Opatovem a Semanínem,
v blízkosti Nového rybníka, nalezen uhynulý 1M Jiří Mach
-

22.09.03 – Svitavy-Lány, v domě, 1M *Jiří Mach*
